

Magyar közbirtokok idegen tulajdonban, avagy hogyan fosztotta ki magyar a magyart

A **közbirtokosság** vagy más néven **úrbéresi** egyesületek, szervezetek történelme sok esetben a messze múltba nyúlik vissza bár, a két fogalomban, kevesen tudják, elég nagy eltérés van. Legtöbb esetben összemossák a kettőt, a közbirtokosságot is úrbéresi egyesületnek nevezik nem tudván azt, hogy nem ugyanabból a taljból fakadt mindkettő.

A legrégebbi közös birtok, közbirtok, nyilván minden magyar törzs számára azt a helyet, területet jelentette, ahova letelepedett. Közös legelő, erdő, sőt tartózkodási hely is, minden család és nemzetség számára. A történelem folyamán, hogy a magyarság letelepedett a közösből ki-ki szakított, elkerített családja számára egy házhelynek való területet, ami a későbbiekben nyilván megnövekedett melléképületek és kertek számára. Hogy az állattenyésztés mellett gabonatermesztéssel is kezdtek foglalkozni a közösség tagjai, a közös legelőből, erdőből, mocsárból, irtás, lecsapolás által szántásra, vetésre alkalmas területet tett magáévá mind több család. E módon nőtt a magántulajdon a közösségen és a közösség által használt területen. Nagyon fontos tény viszont és érthető, hogy közösségi használatba, közös birtokba maradtak az erdők és legelők. Megjegyzem a fentebb leírtak csak az önálló, önrendelkező székely közösségekre, településekre jellemző, Erdélyben.

Az alföldön, ahol földesurak, uraságok kezében volt mindennemű földterület, rajtuk állt, hogy mennyi szántóföldet, legelőt, netalán erdőt biztosítanak jobbágyaik, zselléreik, béreseik számára. Itt jegyezném meg, hogy Mária-Terézia osztrák császár és magyar királynő 1767-ben elrendeli az úgynevezett úrbárium összeírást, illetve rögzíti, a jobbágyok, zsellérek kötelezettségeit az uraság felé, lett legyen az földesúr, vármegye vagy püspökség. 1848-ban a IX. tc. törvény szabályozza az urbéresi területek, erdők, legelők helyzetét. Így jön létre az oszthatatlan, elidegeníthetetlen úrbéresi vagy úrbéri vagyon, a volt úrbéresek tulajdona. A közös legeltetés mellett, közösen, szigorú szabályok alapján gazdálkodtak az erdővel és közösen elosztva, mindenki tulajdonrészének megfelelően kapott osztalékot vagy tűzifát.

Az idők folyamán sok közbirtokosság (nevezzük így, a székely közösségeknél maradván) még gyarapította is vagyonát vásárlások által. Ám az ellenkezője is megtörtént! Az I. világháború után, a román államhoz átkerült Erdélyben, az 1921. földreform ürügyén a magyar közösségek közös birtokait megcsonkították, megnyirbálták. Először a nem saját területükön lévő vagyonukat kényszerbérletbe adták az adott területen élőknek. Persze a bérleti díj nevetségesen alacsony volt.

A kényszerbérlet, csak kapu, út volt a következő lépéshez ugyanis 1922. júniusában megkezdődtek a kisajátítások. Példának okáért a Bihar megyei Köröstárkány a nem sokkal azelőtt, 1913-ban, jó pénzen vásárolt több mint 800 hold, kb. 500 hektár legelőt, erdőt Papmező-Valány területén. A kényszerbérlet után 1923-ban, majd végleg pereskedés után 1924-ben mondván, hogy nem Köröstárkány területéhez tartozik, a román agrárbizottság kisajátítja és tulajdonba helyezi a Papmező-Valányiakat. Annak ellenére, hogy az agrártörvény kimondja, hogy biztosítani kell az állatállomány számára a legeltetést és a közbirtokossági legelők nem esnek a földtörvény hatása alá, mégis megtörténtek a kisajátítások.

Csodálkozni nem lehet, hiszen Constatinescu földművelésügyi miniszter, fenséges, hazafias cselekedetnek nevezte a kisajátításokat. Különb, mint minden a nagyhatalmak által összerakott Romániában a román nemzet helyzetbe hozatalát és a különösképpen a magyarok visszaszorítását célozta meg, eszközökben nem válogatva. Mint az alábbiakban látni fogjuk, a célok, az elvek, illetve elvtelenségek az utóbbi száz évben sem változtak, sőt az eszközök kifinomultak, tökéletesebbek a szó rossz, negatív értelmében.

Papmező-Valány az 1920-as években 159 házzal, 200 hold legelővel és 161 szarvasmarhával rendelkezett.

Köröstárkány, 320 házzal, 292 hold saját legelővel és 1140 szarvasmarhával. Tehát hatalmas különbség az állatállomány és a legeltetési terület között. Amíg Tárkányban 292 hold legelőre 1140 szarvasmarha jutott, eladdig Papmező-Valányban 200 holdra, csak 161 darab. És mégis a román agrárbizottság a köröstárkányiak ellen döntött, elorozva pénzen vásárolt közös birtokukat. A tárkányi közbirtokosság beadványokkal, folyamodványokkal próbálta menteni a menthetőt, de mindhiába. Sem Bukarestben, sem pedig az akkori román törvényszék sem szolgáltatott igazságot számukra.

A II. világháború után, az 1947. évi román földreform pedig, minden magán és közösségi tulajdon államosít, beleértve a közbirtokossági vagyont is. Már, ami a közbirtokból megmaradt. Ekkor már nem volt semmi helye tiltakozásnak, ellenkezésnek, hiszen még a magánbirtokok, magánvagyonok is a román állam tulajdonába mentek át.

Mára már (2021) erdélyi magyar közösség számára nagy fontossággal bír a közbirtok, különösképpen, hogy sok esetben közös tulajdonú legelőkről és erdőkről beszélhetünk. Bár sok helyen megcsappant állatállományról beszélhetünk, de a valamikori legelők, sok település számára értékes bérbé és árendába adható, befektetésre alkalmas területet képeznek. A közbirtok erdői pedig hatalmas értéket képviselnek. És mégis el kell mondani, hogy politikusaink, illetve az RMDSZ számára, csak eszköz önmegmaradásuk, önfenntartásuk érdekében és nagyon sok településen nem a közösség értékét képezi. Már a kezdetektől felemás törvények rögzítették a közbirtokossági vagyonok visszaigénylését, visszaszerzését. Nem egy esetben a törvény tartalma, megfogalmazása gyanús összejátszásra utal az RMDSZ és a román állam mindenkorai politikai érdekei között.

Erdélyben a rendszerváltás után tíz évvel jutottak hozzá a magyar települések közbirtokossági vagyonukhoz a 2000/1 román földtörvény alapján, amit később sürgősségi rendelettel módosítottak, de úgy, hogy sok esetben polgármesterek, bizottságok döntöttek, dönthettek a közbirtokosság intézményének visszaállításáról vagy egyáltalán megalapításáról. A 247/2005 törvény kimondta, hogy záros határidőn belül kell újraalapítani törvényesen a közbirtokosságot, illetve visszaigényelni a köztulajdont.

Sok polgármesternek nem állt érdekében értesíteni a volt tulajdonosokat és azok leszármazottait a hatályba lépett törvényről és annak határidejéről, hiszen ha nem alakulnak meg ad-hoc, alkalmi bizottságok, csoportok, akik benyújtják igényüket a sok esetben megnyirbált, majd elállamosított javakra a közbirtokossági tulajdon átmeny a román állam, illetve a polgármesteri hivatal tulajdonába,

hatáskörébe. Így történt, hogy sok magyar településen a volt tagság nem tudta, nem értesült arról, hogy tulajdonába léphet örökségéknél. Megjegyzendő, hogy a közbirtokossági tulajdonrész betáblázva van a gazdák tulajdonlevelében. Ám mégis a záros határidő törvényessé tette a román állam valamikori és jelenlegi lopását. Most rommagyar – román összejátszással...

Szemléletes a Bihar megyei határ menti Bors településen történtek, ahol a polgármesteri hivatal és annak magyar választott vezetői bűnös hallgatása, majd kimosakodó magyarázkodása után a helyi volt, közbirtokosság tulajdona, 198 ha. legelő egyszerűen átment a román állam tulajdonába. Pedig az országos RMDSZ vezetése részt vett a visszaszolgáltatási földtörvény létrehozásában! Érdeklük nem a közbirtokossági vagyon visszaszerzése volt, hanem elorzása, illetve a polgármesterek kezére játszása, erősítendő azok pozícióit a közösségen belül. Annak árán is, hogy a közös tulajdon, a magyar közbirtok örökre elveszik! Utólag hiába próbált a közben megalakult borsi Zöld Arany közbirtokossági egyesület jogorvoslattal élni, minden szinten elutasították beadványaikat. A legnyomósabb indok a záros határidőn belül meg nem alakult közbirtokossági egyesület, illetve a vagyon, csak utólagos visszaigénylése!!! Annak ellenére vesztették el a 198 ha. területüket, hogy mint fentebb említettem, az részekre bontva, betáblázva szerepel a gazdák tulajdonlevelében, telekkönyvében. Ugyanez a helyzet, hogy csak pár települést említek A Partiumból: Biharpüspöki, Paptamási, Síter, Pelbárhida, Nyüved, Csokaly, Érkeserű, stb. Sok székelyföldi településen is ugyanezen logikát követve ment át a közbirtok vagyona a román állam tulajdonába. Kijelenthető, hogy román állam s az RMDSZ cinkos összejátszása fosztotta meg a magyar közösségeket közbirtokuktól. Megszámlálhatatlan erdélyi település közbirtokossága csak egy részét igényelhetette vissza tulajdonának, a román hivatalok gáncsoskodása miatt. Pl: Tusnádfürdő a visszaigényelt 1500 hektárból csak 1100 hektárt kapott vissza, Csíkcsicsó 3570 hektárból 3385 hektárt kapott vissza ...* Erdélyi napló: „Közbirtokosság: siker és buktatók” Péter Beáta 2016. február 06.

Azokban a szórvány-magyar községekben, településeken, ahol nem volt magyar polgármester, a magyar politikai hatalom, az RMDSZ igyekezett a közbirtokokat átjátszani emberei kezébe, mint már említettem erősítendő pozícióját az illető magyar közösségen belül. kisajátítva minden jogot, a közbirtokot is eszköznek használva hatalma megtartásában. Ennek érdekében még attól sem riadt vissza az RMDSZ, hogy helyi szimpatizánsai, vezetői kezére segítette az újjáalapított közbirtokossági tisztségeket, távol tartva mindazokat a volt tulajdonosokat és örököseiket, akik nem tartoztak az RMDSZ köreihez. Példaként a Bihar megyei Köröstárkányban alakult közbirtokossági egyesület rövid történetével szemléltetném az eljárásukat.

A 2004-ben tagadhatatlan, RMDSZ-s támogatással megalakult a Köröstárkányi Úrbéresi Egyesület. Elnöke és vezetősége szinte kivétel nélkül a helyi politikai szervezet vezetői lettek, akik döntöttek arról kit vesznek fel az egyesületbe és kit nem! Hiába is bizonyították többen is, hogy jogos örökösei a közbirtoknak a politikailag meg nem felelőket egyszerűen nem engedték beiratkozni. Végül is sokévnnyi pereskedés után bírósági határozat révén sikerült az érdekelteknek és jogosultaknak érvényt szerezniük tulajdonjoguknak. Sajnos akkorra már a közbirtokosság anyagi javai jócskán megcsappantak, haszontalan falubeliekkel való pereskedések miatt, hiszen aki nem vetette magát alá az RMDSZ és közbirtokosi vezetők akaratának, az ellenségnek számított.

Nem egyedi eset, feldolgozását tűztem ki célul, hiszen általános, Erdély szerte azonosak a történések, csak két település közbirtokosainak kálváriájával szemléltetem az Erdélyi, Partiumi állapotokat. "A rablás, fosztogatás pedig folytatódik" címet is adhattam volna dolgozatomnak, hiszen az erdélyi magyar politikai tényezők nyugtázták, illetve hozzájárultak a közös birtokok elprédálásához, elorzásához.

Garda Dezsőt idézem: ...”Ebben az RMDSZ is érdekelt volt, hiszen soraiban foglalt helyet a székelyföldi famaffia jelentős része. Érdekes módon azonban az első években a magyar polgármesterek, és egyéb tisztségviselők hátráltatták legvehemensebben a törvény alkalmazását, olyan emberek, akik közvetlen hasznot húztak az illegális fakitermelésből. Nagyon nehezen lehetett visszaszolgáltatni a magán- és a közbirtokossági erdőket.”

...Még pár mondat erejéig visszatérve a borsi közbirtokosokhoz: miután bejárták Románia minden szintű törvényhozását utolsó lehetőségként, reményként az erdélyi és anyaországi, Európai Unió politikai személyiségeihez, közjogi méltóságokhoz folyamodva kértek segítséget, támogatást. Sajnos ez idáig süket fülekre találtak, pedig olyan tisztségviselőkről van szó, többek között, mint: Tókécs László volt EU-s képviselő, Orbán Viktor Magyarország miniszterelnöke, Pótápi Árpád János nemzetpolitikai államtitkár, Németh Zsolt külügyminisztériumi államtitkár vagy Kelemen Hunor az RMDSZ elnöke. Csodák pedig nincsenek! A legutóbbi, 2020 romániai választásokon Semjén Zsolt miniszterelnök helyettes, az RMDSZ-re való szavazásra buzdította az erdélyi magyarokat! Pótápi Árpád János államtitkár pedig egyenesen nemzetárulónak nevezte azokat, akik Szatmár és Bihar megyében nem szavaznak az RMDSZ jelöltjeire! Azokra, akik közül többen is bizonyíthatóan részt vettek több közbirtok kifosztásában, a román állam által való eltulajdonításában!

Jelen dolgozatomnak nem célja személyekre, szereplőkre bontani a közbirtokok körül történt visszaéléseket, bűnös árulásokat, de ha már megemlítettem néhány anyaországi személyiséget kötelességemnek tartom, és talán úr keletkezne a sorok között, ha nem írnám meg, hogy adott időben a Bihar megyei RMDSZ-t az a Kiss Sándor és Szabó Ödön vezette, akikhez a Bihar megyei érdekvédelem leépítése köthető, utóbbi jelenleg is Bukaresben képviseli az RMDSZ-t.

Gábor Ferenc Köröstárkány